ВЕСЕЛКА

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

THE RAINBOW

A CHILDREN'S MAGAZINE

Рік V. Вересень 1958 Ч. 9 (49)

НАША ПОШТА

Дорогі Читачі!

Привітаймо в наших лавах нову читачку „Веселки" — Сяню Мостович з Луїсвіллу, Кентаки. Досі вона була тільки „слухачкою" нашого журналу, бо сама ще не вміла читати, а „Веселку" читала їй старша сестричка — Аня. Погляньте на світлину нашої нової читачки та прочитайте її листа, що вона його написала власноручно:

Дорога „Веселко"!

Я звуся Сяня Мостович. Минулого місяця я скінчила п'ять рочків. Писати і читати вже вмію. Вчить мене мама. Учитися є дуже приємно. Я вже сама починаю читати казочки з „Веселки". Дуже люблю оглядати Твої чудові образочки. Моя сестричка Аня часто читає мені казочки.

Поздоровляю Тебе щиренько і люблю Тебе дуже —

Сяна Мостович

РОЗГАДАЙМО!

1. ХРЕСТИКІВКА

Уклав Богдан Лихо

1. _ _ _ _ _ _ _ Час після закінчення шк. року
2. _ _ _ _ _ _ _ Розмова дротом
3. _ _ _ _ _ _ _ Образок, зроблений олівцем
4. _ _ _ _ _ _ _ Комаха з кольоров. крильцями
5. _ _ _ _ _ _ _ Ім'я улюбленого дітьми святого
6. _ _ _ _ _ _ _ Інакше — оповідання для дітей
7. _ _ _ _ _ _ _ Назва нашої Батьківщини

Літери на місці хрестиків дадуть назву журналу для дітей.

***

2. ЩО ЦЕ?

а.

Хто народився з вусами?

б.

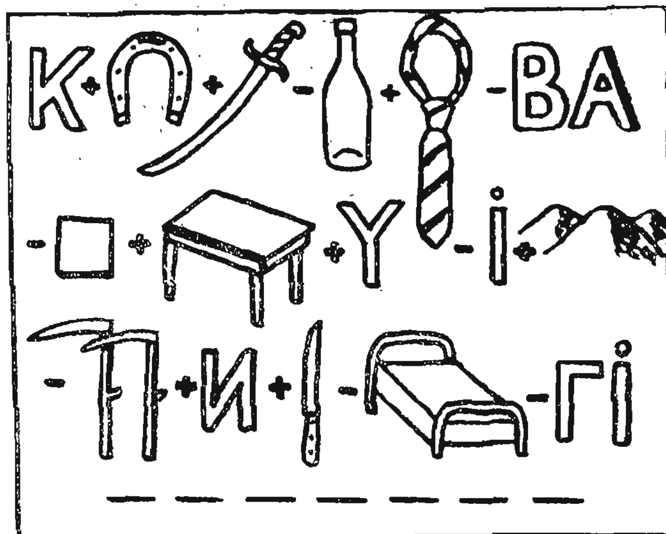
Хоч не шию я ніколи,
А голок завжди доволі.

***

РОЗГАДКИ з чисел за липень, серпень і вересень надсилати до 27-го вересня ц. р. Виказ учасників льосування й виграних нагород вмістимо в жовтневому числі „Веселки".

3. РЕБУСИК

Уклав З. Івасиків

Пояснення, як розв'язувати цей ребусик, знайдете в числі „Веселки" за січень ц. р.

***

ПОВІДОМЛЕННЯ: Усіх читачів „Веселки", яким були признані нагороди за правильні розгадки чи за найкращі відповіді на питання, поставлені до казки „Нанана Боселе", повідомляємо, що нагороди будуть вислані їм до кінця 1958 року.

Редакція „Веселки"

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода" заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія з членів Об'єднання Працівників Дитячої Літератури. Річна передплата становить у ЗДА — 4.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Ціна окремого числа 40 центів.

Адреса: "SVOBODA" — "Veselka", P. O. Box 346 Jersey City 3, N. J., USA.

Редакція застерігає собі право виправляти прислані авторами матеріяли. Передруки нових творів і ілюстрацій, вміщених у „Веселці", тільки за попередньою згодою Редакції й Видавництва та за поданням джерела.

Обкладинка роботи П. Холодного. Розділові заставки П. Холодного, М. Бутовича, Е. Козака, О. Судомори.

"THE RAINBOW" — "VESELKA"
published monthly by the Ukrainian National Association
81-83 Grand Street
Jersey City, N. J.
Subscription $ 4.00 per year.
Entered as Second Class Matter at Jersey City, N. J.

Вступна ілюстрація М. Бутовича

Роман Завадович

ДОРОГА У СВІТ

Ілюстрація М. Дмитренка

Прощавайте, луги і діброви,
Все усміхнені квіти з-над рік!
Пташенята, бувайте здорові,
До побачення, друзі, за рік!

До побачення, друзі,
Ті, що в лісі, що в лузі,
Що в зеленому полі, між нив!
Ми вже їдем додому,
І дорогу знайому
Звеселяє бадьорий наш спів.

Ми вернулися в місто з вакацій,
Наче бджіл гомінливі рої,
Знову школа нас кличе до праці,
Відчиняє нам брами свої.

Ми ж, мов військо до бою,
Вже готуємо зброю:
Олівці, читанки, букварі —
Ними нам воювати,
Щоб мудрішими стати,
Бо на те ж ми і є школярі!

А щоб наша була перемога,
Щоб із честю ми виграли бій,
Допомоги попросимо в Бога,
Він поможе нам завжди як стій.

Сором тим, що ледачі:
Їх чекають невдачі,
Не минути їм лиха і бід!
Ми ж не зрадим ніколи
Ані книжки, ні школи,
Бо туди нам дорога у світ.

ЙДУТЬ ВЖЕ ДІТИ...

Йдуть вже діти.
Кличе вітер
Пустунець:
— Киньте книжку!
В кицю й мишку
Нумо гратись
Та й кінець!

Йдуть вже діти.
Сонце світить
Із-за хмар:
— Поспішайте,
Не поволі;
В Рідній Школі
Дивний чар!

Там що стіни,
То картини
Давніх днів,
Що година —
То новина,
То потіха
Школярів.

Там гетьмани,
Отамани
При шаблях:
Україні
Не віднині
Здобували
Волі шлях.

В вікнах квіти,
Віє вітер
Зі степів,
І лунає
І втішає
В Рідній Школі
Рідний спів.

Йдуть вже діти.
Сонце світить
Їм на путь,
Бо про славу,
Про Державу
Українську
Вчитись йдуть.

Леся Храплива

Р. Завадович

МИРКО ЗБИРАЄТЬСЯ ДО ШКОЛИ

Ілюстрації Е. Козака

— Мирку, Мирцю! Уставай! Вже пів до восьмої! — будить мама свого одинака, сіпаючи за край ковдри.

Мирко розплющує очі і бачить над собою маму, одягнену у плащ, що в ньому вона завжди їздить на роботу.

— Я вже йду, синочку! На кухні маєш тепле молочко, а на столі — друге снідання до школи. Ну, бувай здоров, бо мені пізно!

Поцілунок.

— Не залежуйся, вставай, щоб не запізнився до школи! Не забудь домашньої задачі або якої книжки! Вічне перо ще маєш, не згубив? Ну, добре!

Від дверей мама ще раз обертається:

— Замкни за собою добре двері, як будеш виходити! Не забудь, а то залізе в хату який волоцюга . . . Ага, одягнися в плащ, бо сьогодні дощик. Пам'ятай!

— Добре, мамцю! Пам'ятатиму!

Мирко знає, що час не стоїть, що пора вставати, але ліжко таке м'якеньке, а ковдра така тепленька, що гріхом було б не полежати ще хоч трішки-трішечки. Навіть очі солодко заплющуються. Якби на сходах не зачовгав ногами молочар, що ставить під дверима молоко в скляному бутлі, то Мирко, може, ще б і не вставав.

Нарешті він перемагає себе і рухом героя скидає ковдру. Б-р-р, тількищо почалася осінь, а так холодно в кімнаті! А вода в умивальці ще холодніша. Взагалі, всюди повно неприємностей і перешкод: десь одна шкарпетка ділася — шукай, шнурівки позаплутувалися — розмотуй, светер має чомусь виверне-

ний рукав, а на молоці наріс кожушок. У-у-х, страх не любить Мирко кожушка на молоці! Сягнув до шухляди по ложечку, а ложечки, мов на злість, поховалися — що витягне, то все або видельця або ножа. А-х-х, де ж ті капосні ложчиська? Нетерпляче сіпнув до себе шухляду. Рух був засильний, шухляда вискочила з мисника і з гуком упала на підлогу. Тар-р-рах!

На нижчому поверсі щось тихенько запищало — Мирко раптом зопрів. На, маєш, певно збудив маленького Івасика, і його бабуня буде ввечері жалітися на Мирка мамі. Швидко згортає з підлоги ложки, ножі й видельці, скидає їх безладно на купу, пробує засунути шухляду на своє місце, але там щось не пускає. Тож поклав її на крісло, випив простигле молоко, хліба навіть не торкнувся, бо ніколи, і, кинувши оком на годинник, що ніби з докором показував восьму, побіг по плащ.

— Скоріше, скоріш! — мигає думка в голові. Навіть ґудзиків не застебнув, схопив зі стола вузлика з сніданням, торбу з книжками і помчався до дверей з розкинутими полами, мов птах з розпростертими крилами. Одною рукою запхав хліб з шинкою до торби, другою відчинив двері, вистрибнув за поріг і . . .

„Брязь! Дзе-лень! Брень!" — розлягаються один по одному три звуки на гомінкім коридорі. Ой, ой, йой, ще одно нещастя!

Під ногами в Мирка тріщать, і хрускають скалки розбитого бутля. Це ж він сам з розгону вдарив бутля черевиком, вистрибуючи за поріг.

Молоко розлилося білим озерцем по коридорі, облило Мирковi черевики, навіть по штанятах стікає вниз білими сльозами...

Та це тільки половина лиха. Є ще й друга половина: Мирко причинив дверима полу свого плаща, і тепер не може рушитися. Замок заскочив зсередини, двері схопили кінець поли і тримають. Ого, відчинити їх можна тільки ключем. Мирко сягає в кишеню по ключ і... горе! — ключа нема, Мирко забув його в кухні на столі!..

Ось тобі й поспіх! Ось тобі нагорода за довге вилежування під ковдрою! Мирко не видержав і... заплакав.

Скінчилося на тому, що з нижчого поверху прибігла Івасикова бабуня, помогла Миркові визволитися з плаща і позичила йому курточку свого старшого внука. Засоромлений Мирко, мов сполоханий зайчик, пострибав до автобуса, а бабуня принесла велику шмату, відро й почала витирати молоко, що вже стікало вниз сходами.

ДОБРИЙ ХЛОПЧИНА

Ілюстрація А. Климка

Хлопчик біг до річки,
Вийшов на місточок —
Мав він палянички
Чималий шматочок,
Кинув скибку в воду
Рибкам на вигоду.
Десь взялася рибка,
Глип! — хороша скибка!
Почала гукати,
Рибок всіх скликати:
„Гей, ходіть, сестрички,
Та до палянички!"
Рибки, як дізнались,
Миттю позбігались,
Прийнялися живо
За смачну поживу.
А хлопчина радо
Дивився на рибки,
Як ота громада
Уминає скибку.

Софія Тобілевич

ДЕСЯТЬ РОБІТНИКІВ

Зайшов я колись до одної жінки в хату — Одаркою звали жінку. Дивлюсь, а у неї в хаті так чисто, гарно, дітки вмиті, чисто одягнені, обід зварений.

— Як ви встигаєте все поробити? — питаюся.

А Одарка каже:

— Як же ж не встигнути! У мене служить аж десять робітників. Вони мене слухають; що не скажу — зроблять, один одному помагають!..

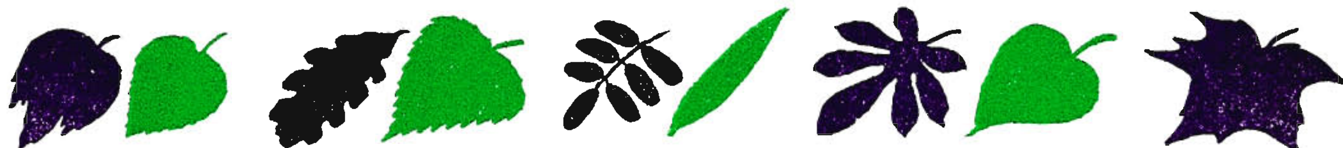
— Які ж то у вас робітники?

— А ось вони! — засміялась Одарка і поклала на стіл своїх десять пальців.

Михайло Коцюбинський

***

Кожен з нас має своїх десять робітників, і чого лише ці робітники не зуміють! Усе, що зроблено на світі, зробили ці робітники. От і щасливі ми, що дістали від Бога таких славних майстрів. І подумати тільки, яке лихо і дітям, і батькам, і всім людям було б без них!

М. Дмитренко Ілюстрації *В. Залуцького*

МИХАЙЛИК

VII.

Михайлика збудив холод. Сонце стояло вже високо на небі. Командир лежав з заплющеними очима і щось півголосом говорив. Михайликові зробилось страшно. А що як зараз умре? Вдивлявся в близькі й дорогі йому риси. Ні, він не допустить до цього. Він не хоче жити без командира! Михайлик відчув, що цей блідий нерухомий чоловік із суворими рисами обличчя, від яких віяв колись на нього такий ляк, став йому рідним, став братом, батьком, другом, якого треба вирвати з обіймів смерти... Став другою Україною, яку треба рятувати за всяку ціну.

Михайлик спробував ворухнути під коцом руками. Вони дуже боліли. Вони набрякли, шкіра на них зробилась червоною й тоненькою, ніби ось-ось трісне. Та враз дали про себе знати й ноги. Хлопцеві здалось, ніби ноги в нього такі великі, що зовсім не вміщаються в чоботи. Ось одна навіть розпорола халяву і вилізла, мов з діжки перекисле тісто. Михайлика огорнув жах. Він же не зайде такими ногами нікуди! Невже це вже смерть, невже тепер, після того, як вони втекли з-під куль, вони мають умерти? Треба за всяку ціну вийти звідсіля! Михайлик не знає цієї околиці, не знає, як далеко ще до села. Але командир знає напевно! Рою нема чого шукати, даремне! Але, якби прийшли в село, їх пригорнули б. Мов найсолодша мрія, ввижається Михайликові село. Ні, він не загине і командирові не дасть загинути.

Хлопець вдивляється в бліде командирове обличчя. Вони обидва підуть. Може, командир встане. Лише де це село? — мучить нетерплива думка.

Щільніше вкривається коцом і жде, аж поки командир збудиться. До ночі ще багато часу. Михайликові знову ввижається село — хата, постіль, страва. Михайлик відчуває, що він дуже голодний. В хлібаку є грубий окраєць хліба. Шкода, що командир свій хлібак загубив.

Михайлик уже хотів добиратись до хлібака, як у кущах щось зашелестіло. Він принишк і поклав руку на „фінку", готовий стріляти, як зовсім близько розхилилися кущі і з-поміж галуззя показалася, моргаючи одною бровою, добра морда Бровка.

Собака скавулить, кидається до Михайлика, а він тулить його до себе і дозволяє досхочу себе лизати. От, Бровко, його забули! Як є ще Бровко, то вже вони не загинуть!

Собака понюхав командира і, затихши, сів неподалік.

— Так, Бровку, маємо велику гризоту, — сумнє сказав Михайлик, і йому від цього стало трохи легше. Але великий окраєць хліба треба було ділити натроє: Бровко теж голодний...

Командир збудився, як сонце вже добре звернуло сполудня. Він непритомно розглянувся і хотів сісти, але, застогнавши, лише підвівся на ліктях.

— Що з нами, Михайлику? Де ми, скажи! — здивовано повертав очима.

Михайлик поспішно розповів про все, що було.

— Друже командире, ми можемо врятуватись, лише треба дістатись до села! Ви знаєте, куди треба йти і як далеко?

— Коло дванадцяти кілометрів, дитино. Ти може туди дістанешся... ти мусиш дістатися, ти молодий! Я тобі розкажу, як іти. А я, бачиш, не можу... Та ти не журися. Хай хоч один зайде — так краще, ніж обидвом загибати...

Михайлик задеревів. Він хотів був заперечити, але командир перебив:

— Не бійся, так мусить бути. Що твоя мама сказала б, якби я тебе, малого, потягнув з собою в могилу?

Михайлик не втерпів:

— А як я вас лишу, друже командире, то мене мама похвалить?

Командир усміхнувся:

— Не бійся, я не загину. Може... знайде хто. Або — ти підеш і приведеш людей.

— Ні, друже командире, — перебив Михайлик. — Я не дитина, я добре знаю, що ви можете умерти до того часу. Ні, я вас не покину, я...

Він розплакався. Командир бачив, що хлопець не відійде від нього. Йому, твердому воякові, зробилось якось м'яко і ніжно. Нишком обтер щось біля ока. Постановив іти останками сил, щоб врятувати цю дитину.

— Підемо ввечері, Михайлику, — сказав нарешті.

Михайлик радісно схопився, не чуючи навіть нещасних рук і ніг. Бровко теж забігав, вимахуючи хвостом, і це ще більше підняло настрій Михайлика. Він подивився на сонце: ще не пора. Накрив щільніше командира, сам краще обтулився коцом, притягнув за шию Бровка, притулився, скулився і заснув.

Коли весь закостенілий Михайлик збудився, сонце вже заходило. Він неспокійно подивився на командира. Командир лежав з широко відкритими, ніби дикими очима і півголосом шепотів щось незрозуміле. Його щоки й вуха палали. Михайлик дивився на нього з жахом. Він сам не міг підвестись, і прикушував з болю губи, щоб не кричати. Нарешті став рачки, поволі простягнув ліву, праву ногу, два рази сказав собі, що він партизан, що він мусить, що він вояк і має твердий обов'язок — і встав. У ногах пекло, кололо шпильками, рвало, в очах літали різнокольорові мушки. Був би впав, але вчепився за ялицю. Ступив крок, другий, третій. На злість вражим ногам! Хай знають! Ще один, ще — і вже було трошки легше.

— Друже командире, — прошепотів Михайлик, легенько торкаючи рукою хворого, — вечір надходить, підемо.

— Куди підемо? Хто піде? — запитав командир і щасливо всміхнувся.

Михайлик здригнувся. Бачив, що командир нічого не розуміє. Торкнув його сильніше.

— Ми з вами підемо. До села. Вже недалеко. Вставайте, вставайте!

На слово „вставайте" командир широко розплющив очі.

— Болить, Михайлику, не рухай! Я б сказав тобі, як болить, та не вмію. І тече, не перестає текти, ти не знаєш нічого . . . А там мокро, повно крови. Мама твоя нічого не знає . . . Я трупа понесу на той світ. Я не хочу. Ти сам іди! . . Іди, Михайлику . . . До мене прийде річка, я нап'юся і стану здоровий . . .

За хвилину командир глянув здивовано.

— Що сталось? — прошепотів якось інакше.

— Друже командире, треба йти, вставайте!

— Я не можу.

І він помаленьку, розумно почав обмірковувати положення. Вислід був такий, що вони таки пішли. Властне, не можна сказати, що пішли. Вони воліклись, майже повзли. Хлопець ледве держався на своїх опухлих ногах, і самий тільки тягар його й командирової зброї був для нього непосильною вагою. Коцом, хлібаком і непромокальним плащем обтяжив Бровка, але це мало помагало. Головним тягарем був ранений командир, якому все геройське зусилля волі не могло заступити сил і здоров'я. Він зціпив зуби і волік, волік своє тіло. Здавалось, він уже не мав сили змагатись із смертю. Кожний крок був такою мукою, що єдиним бажанням було лягти і врешті спочити, не чути нічого, не мучитись так страшно. Лише Михайликові блискучі очі, вп'ялені в нього благально, з любов'ю, з виразом твердого наказу, бентежили його. Ішов, сідав, спотикався, чіплявся за стовбури й галуззя і ліз, а як уже котився в безодню безсильний, тоді з'являлася мала гаряча долоня і тягнула його — тягнула в життя, в боротьбу.

Але й Михайликові сили вичерпувались. У глибокім яру, що перетинав їх дорогу, хлопець, підіймаючи командира, що упав, сам повалився на його тіло. Від утоми й болю вже не міг підвестись. Його спухлі ноги зробились важкі, і на очі спадав якийсь солодкий сон.

Михайлик не знає, як довго він лежав.

Десь близько забрехав собака, десь здалеку відізвався другий, третій. Михайлик здригнувся і посміхнувся. Невже село?

— Село, село . . . — шепотів і сіпав командира за блюзу.

Але командира це зовсім не цікавило. Він був байдужий, непритомний. Михайлик узяв його під руку й поволік. Повз на руках і ногах, зупинявся, знов повз і волік, волік велике безвладне тіло, як волоче маленька мурашка куди більший від неї бальок на будову своєї хати.

Чорний туман, що сповивав усе довкола, поволі сірів. У селі співали півні. За закрутом дороги бовваніла хата . . .

(Продовження буде)

ЗОЛОТІ КОЛОСКИ

Казочка

Ілюстрація М. Бутовича

Жили собі та були господар з жінкою та трьома діточками. Мали хату, поле й сіножать. Ось доспіло уліті на полі збіжжя, зашуміло золоте колосся під подувами вітру, але господар та його жінка й не подумали про те, щоб узятися за серпи. А тим часом випав град і збив усе збіжжя. І так залишився недбайливий селянин із сім'єю без однієї зернини. Але, замість заробити на прожиток, він лише нарікав на свою недолю. Зимою обдерті, голодні діти плакали на печі, і не було їм чого дати їсти.

Змилосердилась Матінка Божа над недбайливими й нерозумними людьми і звернулась до Господа:

— Пошли їм, Боже, гарну погоду, — сказала Пречиста, — щоб був багатий урожай. Хай зберуть собі збіжжя.

І послав Бог гарне літо. Знову укрилися поля золотим колоссям. Але господар та його жінка й не думали починати жнива.

— Годі! — сказав Господь до Матінки Божої. — Тепер покараю цих ледачих людей.

— Пожди ще три дні, Господи, може вони поправляться! — попросила Пречиста.

Згодився Отець Небесний, і зраділа у своїй доброті Ісусова Мати.

Коли настала ніч, пішла Божа Матінка між зорі й узяла з-поміж них три з собою — одну золоту, другу срібну, а третю червону. І зійшла з трьома зірками до хати недбайливих людей. Підійшла тихенько до дітей, що спали голодні:

— Вставайте, дітоньки, й ходіть зі мною! — промовила ніжним голосом.

А золота, срібна й червона зіроньки взяли дітей за рученята й повели за Матінкою Божою. Вони пішли до комори, де висіли три срібні серпи, Мати Божа дала кожній дитині по серпу і повела їх на поле.

— Жніть, дітоньки, золотистий лан, — сказала Пречиста.

І стали діти жати, а зіроньки небесні — в'язали снопи. А коли проснулися, побачили, що вони в своїй хаті, на своїх ліжках.

Батько й мати лихословили, що злидні їх напосіли, але діти сказали їм:

— Тату, мамо, ходіть у поле, покажемо вам щось цікаве.

Батьки не хотіли й слухати, але кінець-кінцем мати пішла. На полі побачила вона диво: збіжжя було зжате, а на стерні лежали пов'язані снопи.

— Чудо, чудо! — аж скрикнула вона й покликала чоловіка.

Обоє дивувалися, і соромно їм було перед дітьми за свою недбалість. Зараз узяли серпи, що вже були поржавілі, і пішли на друге своє поле. Зжали збіжжя і пов'язали в снопи. Вночі твердо поснули, бо змучилися працею.

Тим часом Матінка Божа знову взяла з собою три зіроньки і зійшла до хати господаря. Побудила діток і пішла з ними в клуню. Зірки дали дітям ціпи і показали, як молотити.

— Луп-цуп! Луп-цуп! — і почалася жвава робота. Зірки понасипали вимолочене зерно в мішки й поставили їх рядами. Стомлені діти поснули біля мішків.

А ранком знову побудилися на своїх ліжках і зараз же повели батьків до клуні. Зачудовані батьки, побачивши мішки з зерном, взяли й собі ціпи в руки та й помолотили те, що вчора зжали на полі.

Третьої ночі Матінка Божа знову прийшла з трьома зірками.

— Пильно працювали ви дві ночі, — промовила до дітей лагідно, — але сьогодні вже працювати не будете. Ходіть у поле, покажу вам щось цікаве.

І діти пішли. Мати Божа сплеснула долонями, і все поле ожило. Дивляться діти: якісь люди вантажать зерно на вози, і їдуть до міста продавати.

Згодом розвіялась картина, що її Мати Божа показала дітям.

Ранком діти розказали батькам про все, що робили й бачили в останні ночі. Батьки подякували гаряче Богу і Пречистій Діві Марії за чудесну допомогу. Потім навантажили віз зерном, поїхали до міста і продали його за добрі гроші.

А які щасливі були їхні діти! Вже не було їм чого журитися: не голодували, мали одяг і взуття, мали чим затопити й засвітити в хаті.

І Матінка Божа на небесах теж раділа, що недбайливі люди стали роботящими, а їх діти не знають уже ні голоду, ні холоду.

За Мінне Фельнер
переказав В. Б.

ПОШАНА ХЛІБОВІ

Ілюстрація М. Бутовича

Дуже давні перекази оповідають, що колись збіжжя не мало таких коротких колосків, як тепер; колись кожний колос сягав аж до землі; кожне стебло пшениці чи жита було одним суцільним колосом.

Але люди не шанували збіжжя так, як годиться, колосками чистили посуд і підлоги, колосся стелили під худобу — одним словом, марнували дорогоцінне зерно. Це так розгнівало Господа Бога, що Він вирішив віддати Сатані все збіжжя, щоб той спалив його пекельним вогнем.

Про це довідалася Божа Мати, і Їй стало жаль людського роду, що мав би вигинути. Ранесенько, поки ще Сатана пробудився зі сну, пішла Вона полями і святою своєю ручкою обіймала верхню частину кожного колоска. Коли Сатана випустив пекельний вогонь на поля, обгоріла знизу лише та частина колосу, що його Божа Мати не обняла своєю рукою. Угорі осталася незаймана лише та частина колосу, що її Вона освятила своїм дотором. І лише ця частина колосу збереглася.

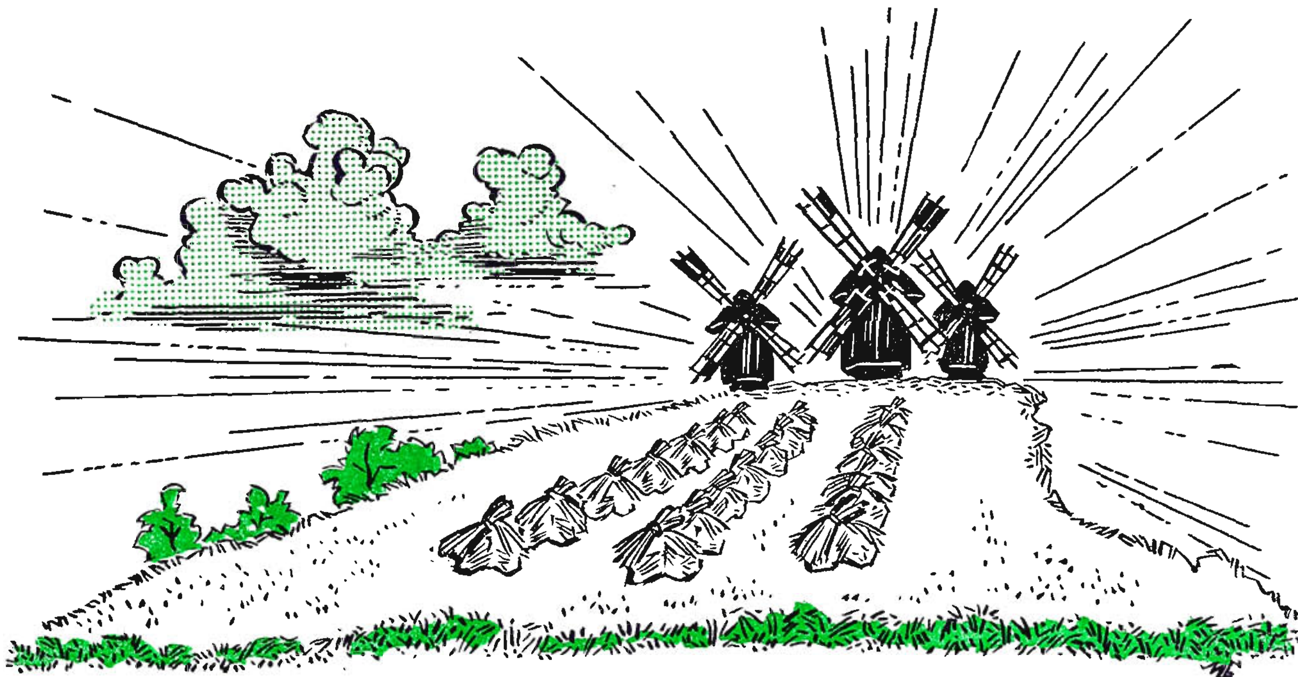
Від того часу колоски збіжжя стали набагато коротші. Але люди навчилися шанувати кожне зернятко, і вже більше ніколи не марнували хліба.

***

Раннім ранком виходив на поле український сівач; орав у поті чола і сіяв зерно. Осяяний сонцем, оспіваний жайворонком, родився хліб в Україні і радував серце народу. Мов море, хвилювали хлібні лани.

А коли надходив час жнив, усі селяни враз із своїм священиком виходили з процесією в поля. Там після освячення й благословення збіжжя люди навколішках дякували Всевишньому за врожай і у благальних молитвах просили охорони від тучі, граду, від грому.

Споконвіку хліб в Україні був у великій пошані. В хаті господаря він завжди лежав на почесному кінці стола, під святими образами, загорнений у біленьку вишивану скатерть. У великій дерев'яній діжі мати-господиня розчиняла й місила руками тісто на хліб, а потім у камінній або цег-

ляній печі пекла великі запашні буханці; коли ж надкраювала перший свіжий буханець, то завжди на його спідній частині робила ножем знак святого хреста. Перший окраєць хліба називали діти „цілушкою" і, поки надкусити, поки вкласти в рот, цілували на знак пошани. Бо українська мати вчила своїх дітей, що хліб є святий; а коли, бувало, ненароком скибка хліба випадала з рук, то дитина мусіла її підняти, поцілувати й перепросити за зневагу.

Хліб був ознакою достатку, багатства, хлібомсіллю вітали українці любого гостя на порозі хати.

Та сталося, що Сатана позаздрів їм того добра. Як колись карав винних, так тепер завзявся винищити і ні в чому неповинних людей. Хоч не міг на полі відняти цілих, освячених Матір'ю Божою колосків, то відняв уже готове зерно. І став морити нарід голодом до смерти . . . Гуляє й морить отак по нинішній день . . .

І знов Божа Мати прийшла на допомогу і частину народу врятувала: під своїм омофором вивела її з землі рабства, і завела у край хлібний, заможний, у край волі.

Ця частина — це ми. Кожного дня беручи в руки скибку хліба, дякуємо Божій Матері, що збавила нас від голоду й нужди. В покорі серця й безмірній вдячності, споживаючи наш насущний хліб, у тихій молитві споминаємо наших братів і сестер, що терплять лютий недостаток.

Українська дитина тут, у далекім світі, не марнує хліба. Вона збирає зі стола і найдрібніші кришечки та годує ними пташню.

Ми всі, діти хлібної країни, повинні особливо шанувати хліб. Це ми винні своєму родові й нашій Україні.

Олена Цегельська

С а т а н а — злий дух, диявол.
О м о ф о р — рід одежі, що її носили в давнину греки.

НАД РІКОЮ

Золотавою дугою
Сонце сходить над рікою.

В очереті в ранній час
З вудкою сидить Тарас.

Випливають карасики
На розмову з Тарасиком:

— Добрий ранок! Будь здоров!
— Чом до школи не пішов?

Випливають сизі щуки:
— Ти лінивий до науки?

Потім мовили линки:
— Де подів свої книжки?

А за ними окуні:
— Ти вмиваєшся, чи ні?

Ще ж і виплили в'юни:
— В тебе порвані штани! . .

З нірки висунувся рак
І сказав: „Це правда, так!"

Наш Тарас нахмурив брови,
Як почув такі розмови,

Вудку кинувши в кущі,
В школу він побіг мерщій.

Василь Дубина

ХТО СПРИТНІШИЙ ?

Анумо, зробіть пробу своєї спритности: правою рукою з лівої сторони голови вхопіть своє праве вухо.

А хто з вас зуміє випростати ліву ногу, підняти її легко вгору, і, не торкаючись нею землі, присісти на правій нозі, а потім у такий самий спосіб піднятися вгору?

ХТО СИЛЬНІШИЙ — ПЕРЕТЯГАНКА

Поділіться на два рівні гурти, візьміть міцного шнура і зробіть пробу сили: один гурт тягтиме за один кінець шнура, другий за другий — хто кого перетягне?

„РАК"

Станьте вдвох спинами один до одного, візьміться зігненими руками попід лікті і піднімайте один одного. Можете так стояти на місці, а можете й ходити. Тільки робіть це все обережно.

ХТО ВІДПОВІСТЬ ?

Коли 1 + 1 = 6,000 ?

Спробуйте відповісти на цю головоломку самі. Відповідь на неї знайдете у листопадовому числі „Веселки".

СКОРОМОВКИ

На дворі трава, на траві дрова.

***

Перепел підпідьомкав, перепілка
підпідьомкала, а перепеленята
перепідпідьомкали.

***

Пололи поле, поливали,
На перепелів полювали.

Ніна Наркевич

ІСТОРІЯ ОДНОГО КАМЕНЯ

Ілюстрація П. Холодного

Глибоко під родючою українською землею, біля міста Кривий Ріг, лежав рудий камінь Крос. Лежати було дуже нудно. Одинокою розвагою для каменя був той час, коли повз нього, продираючись крізь глину та пісок, розколинами в скелях пробігали прозорі водяні хвильки.

То були гарні привітні дівчатка у сріблястих суконках. Вони бралися за руки і з веселою пісенькою пробігали повз старого Кроса. Іноді вони затримувалися в розколині, дожидаючи своїх сестричок. Тоді старий Крос міг з ними поговорити, розпитати про те, що діється в світі. Хвильки бачили багато, бо вони могли бігати. Вони все поспішали кудись.

Одного разу маленька хвилька, що її звали Хлюп-Хлюп, зупинилася коло старого Кроса, і він її запитав:

— Скажи мені, хвилько, куди це ви всі так поспішаєте і чому ви завжди такі радісні та веселі?

— Ми несемо воду до струмочків, до річок Інгульця, Саксагані та Жовтої, а там нас дожидає робота. Працювати дуже цікаво, особливо, коли знаєш, що твоя праця потрібна й корисна. Ось тому ми бадьорі й веселі.

— Щаслива ти, хвилько! А я ось тут лежу так довго, що й лік рокам забув, нічого не бачу й не знаю. Розкажи мені хоч, що ви робите? — промовив камінь.

— О, всяку роботу: напуваємо водичкою рослини, тварини, людей. Вони без води не можуть жити. Носимо на собі човни, кораблі, рухаємо різні машини, що їх потребують люди, ось, наприклад . . .

Та не встигла Хлюп-Хлюп закінчити свого оповідання, як прибігли сестри, схопили її за ручки та й потягнули за собою. Тільки встигла дзвінко крикнути:

— Прощавай, старенький Кросе! Ще колись побачимось!

І зникла Хлюп-Хлюп. Знову потягнулися сумні одноманітні дні в старого Кроса.

Але, якось навесні, почувся сильний гуркіт, спалахнув вогонь, і старий Крос не стямився, як земля над ним розступилася. Він побачив сліпуче сонячне світло, блакитне небо і широку зелену долину.

Це було дуже гарно. Та нараз Крос почув, що хтось його штовхає. Це була людина, що уважно його розглядала.

— Гляньте но сюди! — закричала вона до інших людей. — Недурно ми зірвали скелю! Бачите цей камінь? Це ж залізна руда. Тут ми побудуємо копальню, а трохи далі — піч, де будемо з цієї руди добувати залізо. Не треба буде тепер їздити далеко за залізними товарами — своє залізо в нас буде!

Старий Крос, який не знав людської мови, одно тільки зрозумів: він теж комусь потрібний.

Час линув. Люди побудували копальню і стали видобувати з неї таке саме каміння, як старий Крос. Разом із тим камінням у великому вагоні відвезли Кроса до великої печі, де почали сильно нагрівати. Від жару він став м'якшати, а потім поплив, мов водяні хвильки.

— Ось тепер я побачу цілий світ! — тішився старий Крос.

Та не довго він біг, бо швидко знову став застигати й тверднути. А коли зовсім стверднув, повезли його на залізну фабрику. Як вивезли його з фабрики, то це вже був не рудий негарний камінь, а велике блискуче колесо-турбіна. Люди привезли його на берег річки, заклали на великий вал і занурили в воду.

Тут старий Крос побачив знову водяні хвильки. Їх було дуже багато, і всі вони бігли до нього, штовхали рученятами і дзвінко-весело співали. Крос зрадів і теж спробував побігти за ними. Та дивна річ! Хвильки пробігали все далі, надбігали інші, а він зоставався на місці, лише крутився.

І, думаєте, він не зустрівся з Хлюп-Хлюп? Одного разу вона прибігла з іншими хвильками, сіла на його краєчок і весело гукнула:

— А ось де ви, дідусю! Та вас і не впізнаєш! Добре вам тепер?

— Добре, то добре. Але що ж це я все на одному місці кручуся? Ось ти весь світ уже збігала, роботи багато зробила, а я?

— Не журіться, хоч ви все на одному місці крутитеся, але роботи робите чимало! Подивіться! Бачите он ті вози з мішками? То люди привезли сюди, до млина, зерно. А у млині хто найголовніший? Ви! Без вас млин не міг би молоти зерна на муку. А з муки люди печуть смачний хліб для себе й діток! Ось бачите, яку працю ви робите.

Хвилька гукнула до сестричок. Миттю всі збіглися і почали штовхати старого Кроса, що був тепер турбіною. І почав жваво крутитися старий Крос, а вслід за ним закрутилися у млині великі жорна. Люди сипали золоте зерно на жорна і раділи, що млин працює добре й меле гарну муку.

Та вони не знали, чому так добре працює турбіна, чому так весело та дзвінко шумлять річкові води, бо ніхто не чув розмови хвильки Хлюп-Хлюп з старим Кросом.

Тільки комиш на березі річки підслухав їх розмову і розказав мені, а я — вам.

Камінь Крос, що став колесом-турбіною — це великий кусень залізної руди, яка залягає в землі. Її добувають у копальні, перетоплюють у печах, очищають від непридатних складників, і тоді вона стає залізом, з якого в фабриках виготовляють безліч різноманітних виробів. Найкраще очищене й загартоване залізо зветься сталь. В Україні є великі копальні залізної руди коло міста Кривий Ріг над горішньою течією ріки Інгулець (знайдіть на мапі). Поклади залізної руди там такі багаті, що лише чотири країни світу мають її у своїх надрах більше, ніж Україна.

Турбіна — двигун-колесо, що йому вода, пара або вітер надають руху.

КОВАЛЬ

Вчила нині кляса п'ята
Про залізо і про сталь.
Вчитель каже: — Гей, хлоп'ята,
В кого з вас татусь — коваль?

Тут я втнув цікаву штуку
(Хто кмітливий — розумій!),
Піднімаю праву руку
І кажу спокійно: — Мій!

Мов нічого й не бувало,
Я кажу: — Цього замало:
Ще додам до цього вам,
Що коваль також я сам!

Хлопці в крик: — Це небилиця,
Не повіримо ніколи!
Ти — коваль? То чом же вчиться
Ходиш з нами ти до школи?
Ані зблизька, ні здаля
Ти й не бачив коваля!

— Я коваль не з того ряду,
Що вогнем гартують сталь,
А проте, сказав я правду:
Прізвище моє — Коваль.
Всі, великі і малі,
В нашім роді — КОВАЛІ.

Ганна Черінь

В. Дубина

УВАЖАЙ!

Ілюстрація Л. Гуцалюка

Як ідеш до школи, уважай,
Чи автобус іде, чи трамвай.

Як червоне світло — підожди,
Як зелене — обережно йди.

Треба, щоб ти знала, щоб ти знав:
Вулиця тобі не для забав.

Там не можна гратися м'ячем,
Не завжди від авта утечеш.

Десь воно появиться, й тоді
Раптом ти опинишся в біді.

І тоді лікарня чи шпиталь,
І в твоєї матері печаль.

І того ти не забудь повік,
Що багато в світі є калік.

А у тебе ж тисячі доріг —
Треба добрих рук і добрих ніг.

Руки, щоб тримав ти міцно кріс
І щоб прапор синьо-жовтий ніс.

Ноги — щоб невтомно йти й іти
В Україну рідну, до мети.

Ганна Черінь

Ілюстрації Е. Козака

1. ЗАВТРА ДО ШКОЛИ !

Торік я ще була мала,
Не діставала до стола,
То й клала на стілець підвишку —
Грубезну телефонну книжку.

А вчора стала до одвірка
(Це в нас така для мене мірка),
Дивлюсь — я виросла два інчі —
Хай книжку підкладають інші!

Я раптом виросла велика:
Не лізе ніжка в черевика,
Короткі стали спіднички,
Тріщать у плечах блюзочки!

Та маю я хорошу маму,
Що всякого купила краму:
Нові суконочки осінні,

І черевички теж нові,
Що витерплять моє носіння,
І спідничок нових аж дві!

Я з вечора книжки складала,
Гостренько олівці стругала,
І спать пішла якнайраніше,
Хай в школі буду розумніша!

2. ПЕРШИЙ ДЕНЬ

Раненько я прийшла до школи.
Там діти вже гули, як бджоли,
З новими зшитками в руках,
В нових гарненьких суконках.

Усі зачісані і вмиті,
Проте, готові і щомиті
Почати гратися в війну
Й скакати в хащах бур'яну.

Вже Лесь із Павликом завзято,
Хоч і одягнені про свято,
Взялись боротись не на жарт:
— А покажи, чого ти варт!

Були б качались по подвір'ю,
На щастя, врятував дзвінок.
Не довелось летіти пір'ю
Із їх новеньких сорочок.

Нова нас вчителька зустріла,
В нову кімнату повела;
Вона сміятись гарно вміла
І видно, що зовсім не зла.

Тут ми не долічились Али —
Лишилась знов на другий рік!

Ми всі читали, малювали —
І непомітно час протік.

(Продовження буде)

З уваги на те, що „Щоденник школярки Мілочки" охоплює події школярського життя впродовж усього шкільного року й вакацій, починаємо друкувати його у вересні і продовжуватимемо друкування до серпня 1959 р. включно. — Редакція.

Інч — міра довжини, в Україні називали її цаль, а тепер вживають сантиметра. Інч — 2.54 сантиметра.

THE TITMOUSE AND THE SEA

(A Ukrainian Folk Tale)

Illustration by M. Dmytrenko

Once there lived a Titmouse and it came into her head to build a nest on a bush on a high cliff right by the Sea.

All was well when the Sea was calm. The Titmouse laid a few eggs and began to hatch them. But one day the storm came, the wind blew, the Sea became rough and it washed the little bush from the cliff together with the Titmouse's nest. The Titmouse narrowly escaped death but her eggs perished in the waves of the Sea.

The Titmouse was furious. She sat on the cliff and began to scold the Sea:

— Oh, you worthles Sea! How did you dare to ruin my home, to take away my nest and eggs! I'll sue you in court! I'll put you to shame before the whole world. I'll not let you rest day and night but bother you untill you make up my loss!

And the Sea only continued to:

— Splash-splash, splash-splash.

That made the Titmouse still more angry and she screamed:

— How dare you! How dare you laugh at me? Give me back my eggs at once for I will have revenge on you!

But the Sea only said:

— Splash-splash, splash-splash.

— You think I cannot get revenge? — yelled the Titmouse. — You think that just because you are great and I am small, that I have no power? And did you ever see a small spark burn a huge forest? I'll set a fire on you too, if you don't return my loss!

And the Sea:

— Splash-splash, splash-splash.

Full of rage the Titmouse swore to have no rest till she burned the Sea. With that she flew to a glow-worm and said:

— Dear Glow-worm, you have some light. Come with me and help me to set the fire on the Sea.

— I cannot, little Titmouse — said the Glow-worm. The light I have glows at night but it gives no warmth and it cannot burn . Fly to the Will-of-the-Wisp and maybe he'll help you.

So off flew the Titmouse to the marshes, sat down on a bush and waited patiently for the Will-of-the-Wisp to appear before her. There were a lot of them above the marshes, and at last one came a little closer.

— Dear brother, Will-of-the-Wisp! — cried the Titmouse. — Tarry a-while! I want to ask you something.

— I have no time to stop — cried the Will-of-the-Wisp. — If you have to say something, say it from where you are and I'll hear you.

The Titmouse told him her sad story and added:

— Come, help me burn that bad Sea!

— I cannot, little Titmouse — answered the Will-of-the-Wisp. — I am born here, on these marshes, and I have to live and to die here. Besides that, I am not allowed to rest even a second, so that no one can light a candle from me. Ask the Rook! I've heard he has burnt the whole nation of owls in their cave. Maybe he'll help you.

So the Titmouse flew to the Rook and told him his story.

— I am sorry, little Titmouse — said the Rook solemnly, bowing his head. — The fire I've burnt the nation of owls with is the one that humans use. It will not burn the water. The water puts such fire out. The only fire that might have some power over the Sea is the fire from Heaven. Ask the Eagle. He flies so high, so maybe he has some friends in those high places and will help with your plight.

The Titmouse thanked the Rook and flew to the Eagle. After telling her story, she bowed low and implored him:

— Your Highness, do not scorn my plight! Get me the heavenly fire to burn that worthless Sea and revenge my wrong.

But the Eagle, after listening to her, sprang to his feet, flapped his wings in wrath and cried:

— You bad Titmouse! Who told you to build your nest on the cliff by the Sea? Who told you to argue with the Sea? Because of your foolishness, I have to steal the fire from Heaven? Go away at once! Build a new nest in a thornbush up on a hillock, lay your eggs and hatch them, understand?

ВЧИМОСЯ ПО-УКРАЇНСЬКИ

Лекція дев'ята

СЛОВНИК:

дев'ята	— devyata	— the ninth
вересень	— veresen'	— September
гриб	— hryb	— mushroom
збирати	— zbyratyh	— to gather
відразу	— veedrazoo	— at once
сушать	— sooshat'	— they dry
верес	— veres	— heather
достигати	— dostyhaty	— to ripen
яблуко	— yablooko	— an apple
грушка	— hrooshka	— a pear
сливка	— slyvka	— a plum
тепліші	— tepleeshe	— warmer
околиці	— okolytsi	— places
виноград	— vynohrad	— grapes
трохи	— trokhy	— a lot

У вересні цвіте верес. По лісах багато добрих грибів. Їх збирають дівчата і жінки. Трохи їдять відразу, а багато сушать на зиму. По садах достигають яблука, грушки, сливки. В тепліших околицях виноград.

ГРАМАТИКА:

The plural of nouns — locative case — is indicated by prepositions: "в", "на", "по" and an ending: "ах" or "ях".

Nom. Sing.	*Nom. Plur.*	*Locative Plur.*
M. ліс	ліси	(по, на, в) ліс-ах
F. пташка	пташки	" пташк-ах
N. поле	поля	" пол-ях

The instrumental case denotes *by whom, by what,* or *with whom, with what* a thing is done. It has an ending "-ами."

Nom. Plural:	*Instrumental case:*
M. серпи	серп-**ами**
F. машини	машин-**ами**
N. озера	озер-**ами**

These words calmed the Titmouse. In a few weeks, she had a new nest and new eggs in it but not on a cliff by the Sea but in a thornbush upon a hillock.

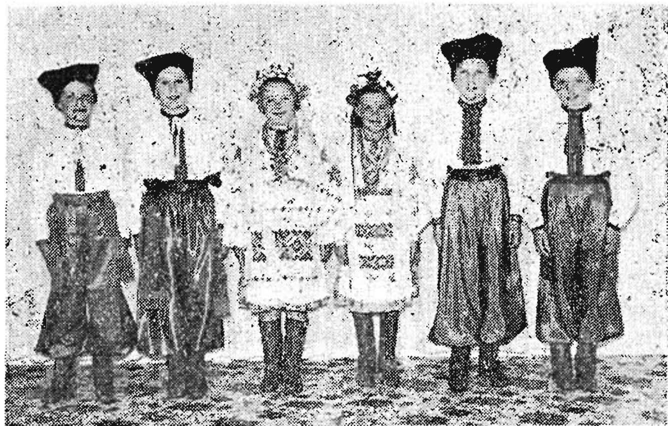
З ДИТЯЧОГО ЖИТТЯ

ПЛАСТУНИ З КЕНТОНУ ВІТАЮТЬ ПРЕДСТАВНИКІВ УПРАВИ МІСТА

На світлині група пластової молоді зі своєю виховницею пані А. Домбчевською передає квіти українським приятелям з міської управи в Кентоні, Огайо. Квіти передають ройова Кася Стасюк і ройова Оля Оришко.

СВЯТО МАТЕРІ В АВСТРАЛІЇ

Група учнів української Рідної Школи в Бруклині, біля Мельбурну в Австралії виконала під час Свята Матері низку народних танців. Зліва направо стоять: Михайло Василик, Петро Мушак, Одарка Мулик, Ганна Лісовська, Володимир Дубай та Михайло Лаврів. Танки підготовив Володимир Мушак.

Діти! Зберігайте окремі числа „Веселки" й складайте їх у річник. Оправлені в одну книгу числа журналу будуть прикрасою Вашої бібліотеки.

Сценарій і текст: Р. ЗАВАДОВИЧ — *Ілюстрації: П. ХОЛОДНИЙ*

Story by R. ZAWADOWYCH — *Illustrations by: P. CHOLODNY*

БОГУТА-БАГАТИР — ІСТОРИЧНА КАЗКА

UKRAINIAN TALE — BOHUTA THE HERO

РОЗДІЛ XV: НЕ БУДЬ ГОРДИЙ! — *CHAPTER XV: DON'T BE PROUD!*

На тому березі річки багатирі великою перемогою завершили перший бій.

On that bank of the stream the heroes overpoweringly won their first battle.

І з'явився тоді перед багатирями ворожбит Ясновид.

And then there appeared before the heroes fortune teller Yasnowyd.

— Готуйте зброю, герої! Надходить головна татарська сила!

— Get ready your arms, heroes! The main Tatar force is approaching!

— У цій посудині чарівний вивар зілля, що забезпечує від ран. Натріться ним, бо буде страшний бій!

— In this bowl the sorcerer boiled herbs, a protection against wounds. Rub this over yourself, for it will be a terrible battle!

Зареготали згорділі багатирі: — Ми нічого не боїмось! Ми і небо звоювали б, якби туди дісталися!..

Guffawed the now boastful heroes: — There's naught that is terrible for us, and we would even conquer heaven itself, if we could but get there!

Схопився Богута: — Горе вам, друзі! Не грішіть! Не викликайте Божого гніву!

Jumping to his feet, Bohuta cried: — Woe unto you, friends! Do not sin! Don't evoke God's wrath!

(Продовження буде)

(To be continued)